

TI vyzývá vládu Petra Fialy k podpoře reformy ÚOHS, který dohlíží na veřejné zakázky za stovky miliard korun

20.2.2025 - | Transparency International ČR

TI již více než dekádu přináší odborníkům, zástupcům médií a široké veřejnosti závažná zjištění a skutečnosti, které upozorňují na nedostatky související s činností ÚOHS, a které by právě zmíněná reforma mohla pomoci řešit. Její základní parametry jsme spolu s dalšími expertními organizacemi představili již v březnu roku 2020.

Mezi zásadní problémy současného nastavení patří nadměrná koncentrace pravomocí v ruku předsedy ÚOHS, který sám ve druhém stupni rozhoduje o jednotlivých případech, nastavuje směřování celé instituce a zároveň má silné nástroje k ovlivňování rozhodování této dohledové instituce v prvním stupni, mimo jiné prostřednictvím personální politiky v úřadu.

„Z našeho pohledu je nezbytné změnit fungování ÚOHS ohledně dohledu nad veřejnými zakázkami takovým způsobem, aby o návrzích dodavatelů rozhodoval ve sporném řízení kolektivní orgán v jediném stupni. Klíčovou reformu ÚOHS ale aktivně blokuje sám jeho předseda Petr Mlsna, který tím zároveň usiluje o udržení jeho mimořádně silného mocenského postavení,“ píše v otevřených dopisech vládním představitelům výkonný ředitel TI David Kotora.

„Pokud se současné vládě tento náročný úkol nepodaří splnit, budeme se v Česku neustále potýkat s problémy ve veřejném zadávání, které dopadají na celou řadu klíčových projektů a investic za desítky a stovky miliard korun, které mají podporovat rozvoj naší ekonomiky a hospodářství,“ apeluje.

Organizační nastavení ÚOHS je ve srovnání s ostatními státy Evropské unie ojedinělé. V dalších členských zemích je naprosto výjimečné, aby bylo rozhodování o miliardových veřejných zakázkách v ruku jednoho člověka a zároveň, aby celé řízení o přezkumu postupu zadavatelů reálně probíhalo v pěti stupních.

ÚOHS má splňovat v českém institucionálním systému především dvě funkce – dohled nad veřejnými zakázkami a roli antimonopolního dozoru. Úřad ale dlouhodobě trpí neefektivitou a uzavřeností před veřejností, přičemž nutně musí být zároveň pod tlakem ze strany politických a byznysových vlivových skupin.

Otevřený dopis TI pro vládní koalici ze dne 20. února 2025 | zdroj: TI

Problémy ÚOHS se propisují do mezinárodního hodnocení Česka

Potřeba systémových změn týkající se ÚOHS a absence vůle k jejich prosazení se již projevuje v aktuálním expertním Indexu vnímání korupce (Corruption Perceptions Index – CPI) za rok 2024.

V tomto globálním žebříčku zaměřeném na veřejný sektor získala ČR pouze 56 bodů ze 100 možných a za průměrem EU, který aktuálně činí 62 bodů, nadále zaostáváme. To nám zajistilo 46. místo ze 180 hodnocených zemí světa.

Index vnímání korupce (Corruption Perceptions Index - CPI) je globálně nejcitovanější expertní žebříček o korupci. Hodnotí 180 zemí a regionů na bodové škále 0 až 100, kde 100 bodů označuje zemi téměř bez korupce a naopak. CPI je sestavován na základě 13 dílčích zdrojů/indexů od renomovaných mezinárodních institucí a zaměřuje se na veřejný sektor. Nejedná se tedy o vox populi. Mezinárodní sekretariát TI v Berlíně zveřejňuje CPI již od roku 1995. Ten je tak pravidelným výročním datovým hodnocením dostupným pro širokou veřejnost, média, soukromý a státní sektor a pro politiky samotné.

Mezinárodní sekretariát Transparency International v Berlíně také ve své zprávě k výsledkům Česka v rámci CPI upozorňuje právě na přílišnou akumulaci moci předsedy ÚOHS a na korupční kauzy spojené s veřejnými zakázkami.

Proto se také česká kancelář TI obrátila otevřenými dopisy na vládní koalici, konkrétně na premiéra a předsedu ODS Petra Fialu, vicepremiéra a předsedu STAN Víta Rakušana, předsedkyni Poslanecké sněmovny PČR a předsedkyni TOP 09 Markétu Pekarovou Adamovou, a předsedu KDU-ČSL Marka Výborného, se žádostí o podporu kvalitní reformy ÚOHS.

<https://www.transparency.cz/ti-vyzyva-vladu-petra-fialy-k-podpore-reformy-uohs-ktery-dohlizi-na-verejne-zakazky-za-stovky-miliard-korun>